

1. Головань М. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду/ М. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23-30.
2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004.
3. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання / І. В. Родигіна – Х.: Вид. група «Основа», 2005.

Марченко Олена Вікторівна,
начальник відділу організації
наукової роботи
доктор філософських наук
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перехід до цілісної педагогіки особистості вимагає нової методології. Освіта має спиратися, у першу чергу, на механізми особистісного становлення людини – рефлексію, смислотворчість, автономність та ін., що осмислюються як самоціль освітньої діяльності, якій підпорядковані усі її змістові і процесуальні компоненти. Ефективність засвоєння при цьому власне предметного змісту зростає завдяки тому, що воно здобуває якісно нового особистісного смислу, виступаючи своєрідним середовищем становлення досвіду індивіда.

Такий підхід дозволяє оцінити переваги компетентнісного підходу як дієвого соціально-педагогічного механізму гуманізації освіти. З цієї точки зору, в обґрунтуванні компетентнісного підходу до освітньої діяльності слід враховувати щонайменше такі орієнтації: прагматичну – у центрі уваги якої прикладні знання і уміння, що відносяться, у першу чергу, до сфери професійної діяльності; просвітницьку, що визнає самоцінність знань і навчальної діяльності; адаптаційну – для якої освіта є фактором перманентного пристосування індивіда до постійно змінюваних умов його життя; випереджаючого розвитку – засновану на передбаченні соціальних змін; людиноцентристську, що орієнтується на реалізацію та неперервне збагачення творчого потенціалу особистості [1, с. 17].

Зміна методологічних орієнтирів, що відбувалася останнім часом у вітчизняній освіті, обумовила необхідність зміни акцентів: з освіти, що формує культуру з позицій корисності, на освіту, спрямовану, перш за все, на формування культури особистості як суб'єкта, здатного творити культуру.

Проведений аналіз дозволяє сформулювати певні концептуальні засади дослідження освіти як соціокультурного потенціалу суспільства. Якість освіти не

можна пов'язувати лише із ефективністю освітньої системи. Вона є способом взаємодії освіти і суспільства, мірилом якої виступає ступінь розвитку індивідуального потенціалу людини та динаміка розвитку суспільства.

На думку Б. Гершунського, освіта як результат являє собою ланцюжок: грамотність – освіченість, професійна компетентність – менталітет [2, с. 65-76]. У цьому визначенні перераховані та ієрархічно структуровані як компоненти, так і рівні якості освіти, найвищим з яких є менталітет як “квінтесенція культури”, “глибинні основи світосприйняття, світогляду і поведінки людини” [2, с. 76]. Призначення освіти і полягає у тому, що вона забезпечує “присвоєння” менталітету і суспільством в цілому, і кожною особистістю окремо.

Якість освіти в її соціокультурному вимірі тоді являє собою потенціал для розвитку суспільства, коли освіта сприяє підвищенню рівня структурної організації суспільства як цілісності; збереженню і відтворенню у новій якості ціннісного інваріанту суспільства, втіленого в освітньому ідеалі; збереженню і розвитку конкурентноздатності суспільства у відповідності із загальноцивілізаційним рівнем.

Що ж до особистісного втілення якості освіти, то доречним у даному випадку буде класичний прийом побудови піраміди із багаторівневою структурою. Основним методологічним підходом до її побудови, безумовно, має стати антропологічний підхід, зорієнтований на процеси самовизначення, самопроекування і самореалізації. В основі піраміди слід розташувати універсальні здібності як зв'язуючий елемент між потребами і діяльністю. Далі розташовуються предметні, загальнопредметні і ключові компетенції. На вершині піраміди знаходяться такі затребувані у ході розвитку соціуму і культури універсальні якості як соціальна адаптованість, конкурентноздатність і культуротворчість, акумульовані в актуальній здатності індивіда до творчої самореалізації. У свою чергу, самореалізація, як визначальна характеристика суб'єктності особистості, спирається щонайменше на два показники розвитку: сформованість проектного мислення, а отже і проектно-ї культури, та інноваційний спосіб життя. Обидва вони виступають, з одного боку, як іманентні складові соціокультурного потенціалу особистості у тій мірі, в якій він був сформований освітньою діяльністю, а з іншого – як фактор стабільного розвитку суспільства, в якому основною рушійною силою є особистість у багатоманітності своїх проявів.

Таким чином, у контексті багаторівневої освіти постає і нове розуміння освіченості як сформованості різноманітних здібностей системного характеру і високого ступеня їх продуктивності. Відповідно оформлюється і модель сучасного випускника, який повинен уміти цілеспрямовано затребувати і використати “апарат” кожної дисципліни, з метою всебічного вивчення тих чи інших явищ і успішного розв'язання навчальних, професійних, життєвих проблем. Такого випускника можна кваліфікувати як методолога, з огляду на його глибокі знання дисциплінарного і міждисциплінарного характеру і сформованість культури мислення. Освіченість у даному випадку розуміється як сукупність компетенцій і здібностей та виступає найважливішим компонентом культури особистості,

засобом і результатом становлення духовних та інтелектуальних її якостей.

1. Ключарев Г., Огарев Е. Непрерывное образование в условиях трансформации / Г. Ключарев, Е. Огарев. – М. : ИКСИ РАН, 2002. – 109 с.
2. Гершунский Б. С. Философия образования для XXI века (в поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / Гершунский Борис Семенович. – М. : Совершенство, 1998. – 608 с.

Маценко Юлія Вікторівна,
студентка юридичного факультету
Науковий керівник – доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
кандидат філософських наук, доцент
Наріжний Юрій Олексійович
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТА: ПОРАДИ О.О. ЗІНОВ'ЄВА

Моральна культура посідає одне з найважливіших місць в особистій культурі юриста. Це пояснюється тими завданнями, які стоять перед ними в межах професійного обов'язку, а також характером та сферою їхньої діяльності. Робота юристів насамперед пов'язана із вторгненням в особисте життя людини, з обмеженням її прав, а також з прийняттям рішень, які безпосередньо впливають на її долю. Саме тому питання моральної культури посідає одне з головних місць в їхній діяльності, особливо на тлі морального занепаду, який вражає українське суспільство.

Юристи зобов'язанні мати не лише здібності щодо конкретного виду трудової діяльності, але й мати особисті морально-вольові якості, що й дає їм змогу стати висококваліфікованими фахівцями.

Моральна культура особистості – це ступінь засвоєння нею моральних норм, принципів та їх реалізації у власних вчинках. Іншими словами, моральною культурою особистості є досягнута нею міра морального розвитку, яка характеризується її моральною вихованістю, системою моральних якостей, що формуються протягом усього життя і виражаються в обраній моделі поведінки [1, с. 712-713].

Видатний мислитель XX століття О.О.Зінов'єв розробив оригінальну етичну систему, а також модель ефективного морального самовдосконалення, яка може допомогти українцям, в том числі і юристам, здійснити моральну революцію, трансформувати свою правову свідомість та навчитися правильно,